

דף עם שאלות ברמות חשיבה גבוהות

דוגמה: הפלישה לברית המועצות - 1941

דוגמה למורים

1. ידע

- א. כיצד נפתח מבצע ברברוסה?
- ב. מתי נעצרה ההתקפה הגרמנית?
- ג. מה היו הקשיים של הגרמנים?

2. הבנה

- א. כתבו דיווח של עיתונאי גרמני שמלווה את הכוחות.
- ב. שלחו 3 הודעות טוויטר על המהלכים הכי חשובים
- ג. כיצד אתם משערים שתסתיים הפלישה הגרמנית?

5. הערכה

- א. מה דעתכם על מדיניות "אדמה חרוכה"?
- ב. מה הלקח שניתן ללמוד מהמערכה הזאת? מה הייתם כותבים בסדר הדרכה למצביאים?

הפלישה לברית המועצות

ב- 22 ביוני 1941, כשנה לאחר חתימה על הסכם שביתת הנשק עם צרפת, החל מבצע ברברוסה. ללא הכרזת מלחמה פלשה גרמניה לברית המועצות וזאת בניגוד לחוזה אי-ההתקפה לתקופה של עשר שנים שנחתם ביניהן ב- 1939. אלפי טנקים וכשלושה מיליון חיילים התקדמו במהירות אל תוך שטחי ברית המועצות. עד צהרי ה- 22 ביוני הושמדו על הקרקע כאלף ומאתיים מטוסים של ברית המועצות.

היטלר ראה בפלישה זו את המשכה ושיאה של הגשמת האידיאולוגיה הנציונל-סוציאליסטית שהדגישה את המאבק בבולשביזם. כמו כן בעיני היטלר נתפסה ההתפשטות למזרח כהכרחית למימוש הרעיון "מרחב המחיה" של הגרמנים. על פי השקפתו, היו הסלבים שישבו במזרח גזע נחות אשר כונה בפיו "תת אדם של המזרח". המישורים שממערב להרי אורל היו, על פי תפיסתו, חלק מהרייך, והוא תכנן ליישב בהם כמאה מיליון גרמנים. למבצע ברברוסה היה גם יעד כלכלי: היטלר רצה להשתלט על מקורות נפט בדרום רוסיה בקרבת הים השחור.

במהלך הפלישה התקדם הצבא הגרמני במהירות. מפקדי הצבא הרוסי התקשו להמשיך ולפקד על חייליהם, חיל האוויר הרוסי הושבת מפעילות, תותחים וטנקים נעזבו ונלקחו שלל על-ידי הגרמנים, וחיילים רבים נטשו את יחידותיהם ונמלטו. הרוסים נסוגו לאחור ובמהלך נסיגתם השאירו אחריהם "אדמה חרוכה". במלחמה שהתנהלה בערים הגדולות, כדוגמה סמולנסק, לינינגרד וסטלינגרד, גילו הרוסים התנגדות נחושה והגרמנים ספגו אבדות קשות. כאשר החלו הגרמנים בהתקפה על מסקווה ב- 2 באוקטובר 1941 פונתה ממשלת ברית המועצות למזרח אבל סטלין נותר במוסקווה, עודד בנאומיו את העם הרוסי וקרא לו להילחם בפולשים.

ההצלחות המהירות של גרמניה חיזקו את יחסו המזלזל של היטלר לרוסיה הסובייטית. היטלר לא העריך את היקף כוחו של הצבא האדום והגדירו כ"בדיחה ולא יותר". אמנם הצבא האדום, ובעיקר הפיקוד העליון שנפגע בטיהורים הגדולים שערך סטלין בשנות השלושים נחלש, אך עדיין היה זה צבא גדול ובעל יכולת.

בחורף 1941, בחודש דצמבר, החלה מתקפת הנגד של הצבא האדום והתברר כי הערכות הגרמנים היו מוגזמות. הרוסים חיבלו בדרכי תחבורה ובקווי האספקה הארוכים של הגרמנים. החיילים הגרמנים נאלצו להתמודד עם "גגול חורף". הטמפרטורה ירדה לכשלושים מעלות מתחת לאפס, לחיילים הגרמנים לא היה ביגוד חורפי ורבים מתו מפצעי קור. מחסור קשה במזון וחוסר יכולת להשתמש בדלק שקפא התישו את הצבא הגרמני. כדי להתניע את הטנקים היה צריך להבעיר מתחתם מדורות, ועקב הקור הכבד לא יכלו התותחים לירות. מעריכים כי, בסוף שנת 1941 הגיעו האבדות הרוסים בהרוגים, פצועים ושבוים לכארבעה וחצי מיליון בני אדם ואבדות הגרמנים לכמיליון. המלחמה ברוסיה לא הוכרעה במהירות שחזה היטלר.

מתוך: מסע אל העבר – נושאים נבחרים בהיסטוריה – מט"ח, עמוד 135.

3. יישום

- א. השתמשו בתבנית להבנת אירוע וחלקו את הקטע ל: סיבות/מהלך ותוצאות.

4. אנליזה

- א. מיינו את המניעים שבגללם פלש היטלר לברית המועצות (חברתיים, אידיאולוגיים, אישיים, כלכליים, תעמולתיים)?
- ב. הציגו את רצף המהלכים כתרשים זרימה.

6. יצירה

- א. כתבו מכתב של חייל סובייטי המגן על מולדתו על המתרחש בשדה הקרב.
- ב. מה היה קורה אילו היו הגרמנים תוקפים בחודש אפריל 1941? כתבו תסריט דמיוני.